

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 657.6

Бліщук Катерина Михайлівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри регіонального та місцевого розвитку
Національний університет «Львівська політехніка»*

Blishchuk Kateryna

*Candidate of Economics, Associate Professor,
Department of Regional and Local Development
Lviv Polytechnic National University
ORCID: 0000-0002-8154-6608*

**РЕАЛІЗАЦІЯ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ В СИСТЕМІ
ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВИ
IMPLEMENTATION OF AN EFFICIENCY AUDIT IN THE SYSTEM
OF FINANCIAL CONTROL OF THE STATE**

***Анотація.** Вступ. Впровадження аудиту ефективності є одним із шляхів удосконалення контрольної діяльності, оскільки він покликаний здійснюватися контролюючими органами для того, щоб запропонувати господарюючим суб'єктам у процесі виконання бюджетних програм покращувати результати використання ними коштів державного та місцевих бюджетів. Відповідно, це потребує напрацювання нових підходів, принципів, інструментів та методів впровадження аудиту ефективності у реалізацію процесів господарювання у національному господарстві української держави.*

***Мета.** Метою дослідження є визначення напрямів застосування аудиту ефективності у системі фінансового контролю держави на перспективу.*

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення щодо реалізації аудиту ефективності; 2) праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження у сфері державного фінансового контролю та аудиту.

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: теоретичного узагальнення (для характеристики ознак фінансового контролю та прав і обов'язків аудиторів у цій системі); формалізації, аналізу та синтезу (для оцінки зарубіжного досвіду здійснення аудиту ефективності та поетапного його впровадження в Україні); логічного узагальнення результатів (формулювання висновків).

Результати. В статті розглянуто особливості реалізації аудиту ефективності в системі фінансового контролю держави. Обґрунтовано, що впровадження аудиту ефективності є одним із шляхів удосконалення контрольної діяльності. Розглянуто права та обов'язки аудиторів згідно Закону України "Про аудиторську діяльність". Аргументовано, що на даний час аудит ефективності не набув свого поширення в Україні, зважаючи на недосконалість та незавершеність реформи бюджетного процесу. Розглянуто досвід зарубіжних країн, у яких широко впроваджується аудит ефективності як переважаючий вид контролю за виконанням державного бюджету у цих країнах.

Обґрунтовано, що в Україні процес здійснення аудиту ефективності повинен складатися з таких основних етапів як здійснення підготовчих процедур до проведення аудиту ефективності, безпосередня реалізація аудиту ефективності, оцінка та аналіз результатів проведення аудиту, здійснення контрольних дій щодо оцінки якості аудиту ефективності. Підсумовано, що розвиток і впровадження аудиту ефективності у діяльність господарюючих суб'єктів, які використовуються бюджетні кошти у процесі свого функціонування, забезпечує здійснення контролю за

використанням бюджетних коштів, виявлення недоліків щодо їх використання і їх усунення.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на вивченні зарубіжного досвіду аудиту ефективності в системі фінансового контролю держави. Це надасть змогу покращити процедури та організацію аудиту ефективності, зважаючи на позитивні досягнення розвинених країн.

Ключові слова: аудит ефективності, фінансовий контроль, держава, управління, фінансові ресурси, ефективність.

Summary. *Introduction.* The implementation of performance audit is one of the ways to improve control activities, since it is designed to be carried out by control bodies in order to offer economic entities in the process of implementing budget programs to improve the results of their use of state and local budget funds. Accordingly, this requires the development of new approaches, principles, tools and methods for implementing performance audit in the implementation of management processes in the national economy of the Ukrainian state.

Purpose. The purpose of the study is to determine the directions of application of performance auditing in the state financial control system in the future.

Materials and methods. The materials of the study are: 1) regulatory and legal support for the implementation of performance auditing; 2) works of domestic and foreign authors conducting their scientific and practical research in the field of state financial control and audit.

In the process of conducting the study, the following scientific methods were used: theoretical generalization (to characterize the features of financial control and the rights and obligations of auditors in this system); formalization, analysis and synthesis (to assess foreign experience in implementing

performance auditing and its phased implementation in Ukraine); logical generalization of results (formulation of conclusions).

Results. The article considers the features of the implementation of performance audit in the state financial control system. It is substantiated that the implementation of performance audit is one of the ways to improve control activities. The rights and obligations of auditors under the Law of Ukraine "On Auditing Activities" are considered. It is argued that currently performance audit has not become widespread in Ukraine, given the imperfection and incompleteness of the budget process reform. The experience of foreign countries is considered, in which performance audit is widely implemented as the predominant type of control over the execution of the state budget in these countries.

It is substantiated that in Ukraine the process of implementing performance audit should consist of such main stages as the implementation of preparatory procedures for the performance audit, the direct implementation of the performance audit, the assessment and analysis of the audit results, the implementation of control actions to assess the quality of the performance audit. It is concluded that the development and implementation of efficiency auditing in the activities of business entities that use budget funds in the process of their operation ensures control over the use of budget funds, identification of shortcomings in their use and their elimination.

Discussion. In further scientific research, it is proposed to focus on studying foreign experience in efficiency auditing in the state financial control system. This will allow improving the procedures and organization of efficiency auditing, taking into account the positive achievements of developed countries.

Key words: performance audit, financial control, state, management, financial resources, efficiency

Постановка проблеми. У сучасних умовах фінансовий контроль покликаний відігравати важливу роль у процесах створення прийнятних умов для цільового використання державних коштів та коштів господарюючих суб'єктів з найвищим результатом шляхом впровадження прогресивних прийомів, методів і форм проведення контрольних заходів. Відсутність достатнього фінансування економічних процесів, зумовлена кризовими тенденціями в українському суспільстві, активізує пошук нових шляхів ефективного використання фінансових ресурсів.

Впровадження аудиту ефективності є одним із шляхів удосконалення контрольної діяльності, оскільки він покликаний здійснюватися контролюючими органами для того, щоб запропонувати господарюючим суб'єктам у процесі виконання бюджетних програм покращувати результати використання ними коштів державного та місцевих бюджетів. Відповідно, це потребує напрацювання нових підходів, принципів, інструментів та методів впровадження аудиту ефективності у реалізацію процесів господарювання у національному господарстві української держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика аудиту ефективності та особливостей його здійснення піднімалася у публікаціях багатьох вчених. Зокрема, мова йде про таких як Виговська Н. [1], Дячек С. [1], Жидовська Н. [2], Мардус Н. [3], Мелень О. [4], Петришин Л. [2], Шавурська О. [5] та багато інших.

У своїх працях вони розглядають сучасні підходи до державного фінансового контролю як інструменту забезпечення ефективного використання бюджетних ресурсів, вивчають особливості аудиту в умовах забезпечення аудиторської діяльності на період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки, досліджують роль і місце аудиту в системі державного фінансового контролю, аналізують процеси реформування системи фінансового контролю за виконанням місцевих

бюджетів, а також визначають обґрунтовують перспективи розвитку державного фінансового аудиту місцевих бюджетів.

Проте в суспільстві існує потреба поглиблених наукових досліджень, які стосуються аудиту ефективності як новітнього інструменту, здатного покращити здійснення контрольних функцій. Зважаючи на це, пошук напрямів подальшої активізації фінансового контролю шляхом впровадження аудиту ефективності набуває особливої гостроти та актуальності.

Мета статті. Визначити обґрунтовані напрями застосування аудиту ефективності у системі фінансового контролю держави на перспективу.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення щодо реалізації аудиту ефективності; 2) праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження у царині державного фінансового контролю та аудиту.

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: теоретичного узагальнення (для характеристики ознак фінансового контролю та прав і обов'язків аудиторів у цій системі); формалізації, аналізу та синтезу (для оцінки зарубіжного досвіду здійснення аудиту ефективності та поетапного його впровадження в Україні); логічного узагальнення результатів (формулювання висновків).

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах система фінансового контролю покликана гармоніювати із економічними відносинами, які відповідають ринковим умовам, тому запровадження аудиту ефективності дає поштовх до виходу цієї системи на новий прогресивний етап розвитку контрольної діяльності. Ці процеси характеризуються такими наступними ознаками:

- застосування нових способів та прийомів оцінювання рівня ефективності економічної діяльності;
- підвищення рівня аудиторської компетенції;

- застосуванням інформаційних технологій у процесі використання нових методів та інструментів;
- посилення аудиту владних державних структур, що мають повноваження з витрачання державних коштів, включаючи витрати на їх власне функціонування;
- інтеграція різних видів контролю та аудиту, які покликані забезпечувати результативність використання бюджету як головного інструменту державної влади задля досягнення поставленої перед державою мети та завдань.

В умовах реформування існуючої системи фінансового контролю аудит ефективності можна вважати пріоритетним засобом підвищення ефективності публічного управління, на відміну від традиційних методів фінансового контролю. Для України питання ефективного використання бюджетних коштів, є надто гострим, зважаючи на поглиблення проблеми неефективного використання, правильності та законності витрачання фінансових ресурсів держави; існування зловживань, які стосуються виявлення надлишкових асигнувань у суб'єктів, які об'єктивно цього не потребують; необґрунтованості планового обсягу видатків; нецільового використання резервів залучення додаткових грошових ресурсів тощо. Ці та інші проблеми зумовлюють зростання попиту на аудит ефективності в усіх сферах використання коштів держави.

Історичний огляд свідчить, що перші згадки про аудит ефективності були засвідчені у 1977 році із прийняттям IX Конгресом Міжнародної організації найвищих контрольних органів (INTOSAI) Лімської декларації керівних принципів контролю. У цьому документі йшла мова про те, що "в доповнення до фінансового аудиту, важливість якого незаперечна, є інший вид контролю, який направлений на оцінювання результативності, ефективності та економічності державного управління і перевірку того, наскільки ефективно та якісно витрачають державні кошти" [5].

Норми Лімської декларації визначили аудит ефективності як достатньо важливу форму державного фінансового контролю, яка носить самостійний характер і включає організаційну й адміністративну системи управлінської діяльності держави, а не тільки окремі специфічні аспекти її фінансового управління.

Українська держава взяла до уваги стандарти Міжнародної організації вищих органів контролю державних фінансів (INTOSAI), а також вивчила позитивний досвід зарубіжних країн щодо застосування аудиту ефективності, відповідно до чого впродовж кількох років почала напрацьовувати методичну та нормативну базу, яка стосується аудиту діяльності бюджетних установ як нового методу здійснення державного фінансового контролю. За основу взято алгоритм та набір процедурних правил реалізації аудиту, що регламентовано в прийнятому 22 квітня 1993 року Законі України "Про аудиторську діяльність" [6].

Зокрема, в цьому законодавчому акті закріплено, що аудитори при проведенні контрольної перевірки володіють правами та обов'язками, які представлені в табл. 1.

Таблиця 1

**Права та обов'язки аудиторів згідно Закону України
"Про аудиторську діяльність"**

Права аудиторів	Обов'язки аудиторів
залучати фахівців різного профілю до участі в перевірці на договірних умовах	нести відповідальність за порушення умов договору
вимагати від керівництва господарюючого суб'єкта визначення якості продукції, вимірів виконаних робіт, проведення контрольних оглядів, щодо яких проводиться перевірка документів, перевіряти наявність цінностей, грошей, майна	обмежувати свою діяльність роботами і наданням аудиторських послуг, що мають безпосереднє відношення до них
одержувати від керівництва і працівників замовника необхідні пояснення в усній або письмовій формі	здійснювати перевірку та надавати аудиторські послуги належним чином
одержувати необхідні документи, які знаходяться як у замовника, так і у третіх осіб і мають відношення до предмета перевірки	повідомляти власникам, замовникам про недоліки ведення бухгалтерського обліку і звітності,

	виявлені при аудиті
самостійно встановлювати методи і форми аудиту на основі існуючих норм та стандартів та чинного законодавства, професійних знань і досвіду та умов договору із замовником	зберігати в таємниці інформацію, отриману при проведенні аудиту (послуг), не використовувати її у своїх інтересах або інтересах третіх осіб

Джерело: [6]

Поряд із згаданим Законом варто відмітити і норми Постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2004 року “Про затвердження порядку проведення Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм”, у якій відмічалось, що “аудит ефективності є формою державного фінансового контролю, спрямований на дослідження ефективності використання бюджетних коштів для реалізації запланованих цілей та встановлення чинників, які цьому перешкоджають. Він здійснюється з метою розроблення обґрунтованих пропозицій щодо підвищення ефективності використання коштів державного та місцевих бюджетів у процесі виконання бюджетних програм” [7].

На даний час аудит ефективності не набув свого поширення в Україні, незважаючи на визначення загальних засад його здійснення в нормативно-правових документах. Однією з основних причин цього є недосконалість та незавершеність реформи бюджетного процесу.

Проте ця форма аудиту є широко розповсюдженою в багатьох розвинених країнах і допомагає оцінювати результативність та контролювати цільовий характер державних витрат. Зважаючи на це, аудит ефективності стає переважаючим видом контролю за виконанням державного бюджету у цих країнах. В них використовується єдина загальноприйнята термінологія, відповідно до якої державний аудит трактується за такими основними напрямками:

- аудит ефективності діяльності (performance audit);
- фінансовий аудит відповідності/правильності (regularity audit).

Також вивчення зарубіжного досвіду дає підстави стверджувати, що аудит ефективності реалізовується за такими трьома формами:

- традиційний аудит ефективності, який допомагає зрозуміти, чи встановлені критерії призводять до очікуваних результатів роботи господарюючих суб'єктів;
- розширений аудит ефективності, на підставі якого з'ясовують, які перешкоди стоять для досягнення належної якості діяльності, що підлягає контролю;
- спрощений аудит ефективності, що відповідає на питання "Чи управлінська система справляється з поставленими завданнями?".

Таким чином, для більшості країн аудит ефективності стає характерним, тому його необхідно розвивати й у нашій країні з огляду на потребу орієнтації бюджетної системи на досягнення конкретного результату, а не просто на освоєння державних коштів. Відповідно, визначення ступеня досягнення запланованих соціально-економічних результатів в контексті оцінки ефективності використання державних ресурсів господарюючими суб'єктами вимагає створення адекватних механізмів фінансового контролю у напрямі ефективного використання бюджетних коштів. Таким чином, реалізація та удосконалення програм діяльності господарюючих суб'єктів, що перевіряються, має базуватися на розробці конкретних рекомендацій внаслідок проведеного аудиту ефективності.

Процес здійснення аудиту ефективності повинен складатися з основних етапів, показаних на рис. 1. Процедурний процес здійснення аудиту ефективності в Україні передбачає його реалізацію за етапами, представленими на рис. 1, відповідно до яких етап підготовки починається з розробки плану подальших дій і проведення попереднього аудиту, тобто з вивчення спеціалістами питань, пов'язаних з досліджуваною програмою.

Рис. 1. Етапи здійснення аудиту ефективності в Україні

Джерело: власні узагальнення автора

Попередній аудит починається із визначення результативних показників на основі збору даних про досліджувану бюджетну програму. Безпосереднє проведення аудиту повинно передбачати обговорення результатів з учасниками аудиторської групи та підготовка висновків і пропозицій на основі зібраних даних. Обґрунтування та визначення результатів аудиту здійснюється на основі підготованих аудиторських звітів та пропозицій щодо покращення роботи господарюючого суб'єкта. Здійснення контрольних дій щодо оцінки якості аудиту ефективності має передбачати перевірку процедур здійснення та результатів забезпечення аудиту ресурсами. Відповідно до розглянутих етапів проведення аудиту

ефективності потрібно формувати звітні документи, що відповідатимуть зазначеним етапам.

Мета аудиту ефективності має спрямовуватися на виявлення проблем у виконанні бюджетної програми, оцінку показників, які характеризують кількісні та якісні сторони здійснюваних процедур в контексті досягнення запланованих результатів на основі використання бюджетних коштів господарюючими суб'єктами та розробку пропозицій щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів держави.

Аудит ефективності проводиться аудиторськими групами, до складу яких входять аудитори, що повинні відповідати певним визначеним умовам їх діяльності. В першу чергу вони повинні володіти спеціальними навичками проведення аналітичної роботи, а також досвідом написання звітів щодо розкриття та ретельного і логічного обґрунтування і викладу складних питань. Поряд із цим, аудитори для того, щоб оцінити рівень ефективності використання фінансових ресурсів держави господарюючими суб'єктами та вміти правильно здійснити перевірку реалізації ними бюджетної програми повинні мати спеціальні знання, потрібні для адекватної та достовірної оцінки аудиторських дій та забезпечення аудиторських функцій.

У випадках, коли аудитори володіють недостатнім рівнем знань щодо специфіки діяльності того чи іншого господарюючого суб'єкта, вони можуть звернутися за додатковою допомогою до сторонніх фахівців, які на основі своєї компетентності та кваліфікації і розуміння специфічних питань можуть представити аудиторський звіт і обґрунтовані пропозиції та зробити відповідні висновки. Ці фахівці при складанні аудиторського звіту повинні у письмовому вигляді представити обґрунтовану інформацію, яка дасть можливість скласти достовірний звіт, відповідний до реальних функціонування господарюючих суб'єктів.

Також у процесі здійснення аудиту ефективності потрібно приділяти увагу плануванню роботи щодо здійснення аудиторських дій, тому що ефективна аудиторська перевірка базується на раціонально складеному плані послідовної реалізації необхідних процедур. Аудитори у процесі виконання своїх функцій застосовують та вибирають процедури і прийоми, які відповідають конкретним обставинам функціонування підконтрольних господарюючих суб'єктів. На основі реалізації зазначених дій виникає можливість отримувати необхідні, дійсні та достатні докази, які спростовують або вмотивовано підкріплюють їхні висновки, бачення та точки зору щодо функціонування досліджуваного суб'єкта.

У процесі своєї діяльності аудитори повинні послуговуватися інформаційною базою, яка складається з наступних джерел:

- інформація, яка дозволяє порівняти фактично досягнуті результативні показники виконання бюджетних програм господарюючими суб'єктами із зарубіжним та вітчизняним досвідом, а також із показниками, запланованими в динаміці за кілька років;
- показники оперативної, фінансової та статистичної звітності;
- результати контрольних заходів, раніше здійснених контролюючими органами;
- публікації і періодичні видання щодо визначеного напрямку господарської діяльності;
- методичні документи та нормативно-правові акти.

Керівник аудиторської групи повинен проводити інструктаж серед залучених фахівців та аудиторів у процесі аналізу джерел аудиту, спрямований на визначення методів дослідження, ключових питань перевірок тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, запобігання порушень фінансово-бюджетної дисципліни господарюючими суб'єктами та сприяння забезпеченню належного рівня аудиторських дій

основується на розробці пропозицій щодо впровадження аудиту ефективності, який покликаний відігравати важливу роль у механізмі дієвого державного фінансового контролю. Здійснення контролю за використанням бюджетних коштів, виявлення недоліків щодо їх використання і їх ліквідація забезпечується розвитком і впровадженням аудиту ефективності у діяльність господарюючих суб'єктів, які використовуються бюджетні кошти у процесі свого функціонування. Дотримання принципових умов для подальшого розвитку аудиту ефективності в державі, наближення до найкращої міжнародної практики та вирішення існуючих проблем у сфері здійснення контрольних дій стосовно господарюючих суб'єктів сприятиме підвищенню якості публічного управління діяльності господарюючих суб'єктів, модернізації бюджетного процесу і відведенню належного місця для аудиту ефективності в системі фінансового контролю в цілому.

Отже, аудит ефективності є перспективним напрямком пошуку та використання бюджетних коштів господарюючими суб'єктами України, враховуючи його значення у процесі оцінки використання державних коштів з метою досягнення конкретного результату. У напрямі покращення здійснення процедур впровадження аудиту ефективності необхідно вивчати і застосовувати передовий зарубіжний досвід, який має велике значення для зміцнення статусу національної системи контролю та аудиту. Це дає змогу застосовувати практичний досвід країн з розвиненою демократією при запровадженні аудиту ефективності в Україні.

В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на вивченні зарубіжного досвіду аудиту ефективності в системі фінансового контролю держави. Це надасть змогу покращити процедури та організацію аудиту ефективності, зважаючи на позитивні досягнення розвинених країн.

Література

1. Виговська Н.Г., Дячек С.М. Реформування системи фінансового контролю за виконанням місцевих бюджетів. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2020. № 3. С. 63-71. DOI: 10.21272/1817-9215.2020.3-7.
2. Жидовська Н.М., Петришин Л.П. Сучасні підходи до державного фінансового контролю як інструменту забезпечення ефективного використання бюджетних ресурсів. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3892/3812> (дата звернення: 13.03.2025).
3. Мардус Н.Ю. Особливості аудиту в умовах забезпечення аудиторської діяльності на період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін: матеріали наук.-практ. конф.*, м. Полтава, 27 жовтня 2022 р. Полтава: ПДАУ, 2022. С. 611–613.
4. Мелень О. В. Роль і місце аудиту в системі державного фінансового контролю. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1 (52). С. 372-376. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-52>.
5. Шавурська О. Перспективи розвитку державного фінансового аудиту місцевих бюджетів. 2021. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/325.pdf> (дата звернення: 13.03.2025).
6. Лімська Декларація керівних принципів контролю, прийнята IX Конгресом Міжнародної організації вищих контрольних органів (INTOSAI) в 1977 році. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/604_001 (дата звернення 13.03.2025).
7. Про аудиторську діяльність: Закон України № 3125-12 від 01.05.2016р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12> (дата звернення 13.03.2025).

8. Про затвердження порядку проведення Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм: Постанова Кабінету Міністрів України № 1017 від 10 серпня 2004 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1017-2004-p> (дата звернення 13.03.2025).

References

1. Vyhovs'ka N.H., Dyachek S.M. (2020). Reformuvannya systemy finansovoho kontrolyu za vykonannyam mistsevykh byudzhativ [Reforming the system of financial control over the execution of local budgets]. *Visnyk Sums'koho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomika*. № 3. P. 63-71. DOI: 10.21272/1817-9215.2020.3-7 [in Ukrainian].

2. Zhydovska N.M., Petryshyn L.P. (2024). Suchasni pidkhody do derzhavnoho finansovoho kontroliu yak instrumentu zabezpechennia efektyvnoho vykorystannia biudzhetnykh resursiv [Modern approaches to state financial control as a tool for ensuring efficient use of budget resources]. *Ekonomika ta suspilstvo*. vol. 62. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3892/3812> [in Ukrainian].

3. Mardus N. Yu. (2022). Osoblyvosti audytu v umovakh zabezpechennia audytorskoï diialnosti na period dii voiennoho stanu ta pisliavoiennoho vidnovlennia ekonomiky [Peculiarities of Audit in the Context of Ensuring Audit Activities During Martial Law and Post-War Economic Recovery]. *Bukhhalterskyi oblik, kontrol ta analiz v umovakh instytutsiinykh zmin: naukovo-praktichna konferenciya*. Poltava: PDAU. P. 611–613 [in Ukrainian].

4. Melen O. (2025). Rol' i mistse audytu v systemi derzhavnoho finansovoho kontrolyu [The role and place of audit in the system of state

financial control]. *Stalyy rozvytok ekonomiky*. № 1 (52). P. 372-376.
<https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-52> [in Ukrainian].

5. Shavurska O. (2021). Perspektyvy rozvytku derzhavnoho finansovoho audytu mistsevykh biudzhativ [Prospects for the Development of State Financial Audit of Local Budgets]. Available at: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/325.pdf> [in Ukrainian].

6. Lims'ka Deklaratsiya kerivnykh pryntsyviv kontrolyu, pryynyata IX Konhresom Mizhnarodnoyi orhanizatsiyi vyshchych kontrol'nykh orhaniv (INTOSAI) v 1977 rotsi [Lima Declaration of Audit Guidelines, adopted by the IX Congress of the International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) in 1977]. Available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/604_001 [in Ukrainian].

7. Pro audytors'ku diyal'nist' [On auditing activities]: Law of Ukraine. № 3125-12 vid 01.05.2016 r. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12> [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennya poryadku provedennya Derzhavnoyu finansovoyu inspektsiyeyu, yiyi terytorial'nymy orhanamy derzhavnoho finansovoho audytu vykonannya byudzhetnykh prohram [On approval of the procedure for conducting state financial audit of the implementation of budget programs by the State Financial Inspectorate and its territorial bodies]: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 1017 vid 10 serpnya 2004 r. Available at: URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1017-2004-п> [in Ukrainian].